

Dini Yönelim Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Dini Yönelim Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19943>

Özet

Dini Yönelim Ölçeği (DYÖ), psikolojik araştırmalar bağlamında bireylerin dini inançlarına yaklaşımlarını ölçmek amacıyla Türkçeye uyarlanmış bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, Fatma Gül Cirhinlioğlu tarafından 2006 yılında tamamlanan doktora tezi kapsamında kullanılmış ve **dini yönelim** yapısını Türkiye'deki üniversite öğrencileri popülasyonunda geçerli ve güvenilir bir şekilde incelemeyi amaçlanmıştır. Ölçek, genellikle Allport'un (veya benzeri modellerin) tanınmadığı içsel ve dışsal dini yönelim boyutlarını kapsamaktadır.

Ölçeğin uyarlaması, özgün yapının kültürel bağlama uygunluğunu test etmek ve bireyin dinle olan ilişkisini içsel (araçsal) veya derinlemesine (içselleştirilmiş) bir yaklaşımla ele almadığını belirlemek için kritik bir adım olmuştur. Bu çalışmada, dini yönelimlerin utanç eğilimi, benlik kurguları ve **psikolojik iyilik hali** gibi diğer önemli psikolojik değişkenlerle olan ilişkilerini derinlemesine inceleyen kapsamlı bir araştırmaya parçasıdır.

Anahtar Kelimeler

Dini yönelim, uyarlama ölçeği, psikometri, üniversite öğrencileri, benlik kurguları, utanç eğilimi, psikolojik iyilik hali.

Yazarlar

Fatma Gül Cirhinlioğlu

Amaç

Dini Yönelim Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin dini inançlarını ve uygulamalarını hangi motivasyonlarla sürdürdüklerini belirlemektir. Bu motivasyonlar genellikle iki ana kategoriye ayrılır: içsel yönelim (dini değerleri yaşamın temel amacı olarak görmek) ve dışsal yönelim (dini, sosyal kabul, güvenlik veya diğer kişisel faydalar elde etmek için araç olarak kullanmak).

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması, Türkiye'deki akademik çalışmalarda dini inançların psikolojik sonuçlarını standardize edilmiş ve kültüre duyarlı bir araçla araştırma mümkün kılacaktır. Ölçek, özellikle üniversite öğrencilerinin gelişim dönemlerindeki dini kimlik süreçlerini ve bu süreçlerin duygusal ve bilişsel yapılarla etkileşimini analiz etmek için tasarlanmıştır.

Yapı

Ölçek, temel olarak **Dini Yönelim** yapısını ölçmektedir. Bu yapı, genellikle sosyal psikoloji ve din psikolojisi alanlarında incelenen, bireyin dini inançlara ve uygulamalara bağlılığını gösteren motivasyonel eğilimleri ifade eder.

Yapısal olarak, ölçek genellikle içsel (Intrinsic) ve dışsal (Extrinsic) dini yönelim alt boyutları içerir. İçsel yönelim, dinin birey için hayatın anlamı ve amacı sağlayan temel bir değer sistemi olduğunu gösterirken; dışsal yönelim, dinin sosyal statü, arkadaşlık veya konfor gibi faydalar elde etmek için bir araç olarak görüldüğünü yansıtır.

Geçerlik

Ölçek, Fatma Gül Cırhınlıoğlu'nun 2006 tarihli doktora tezinde uyarlanmış bir araç olarak kullanıldığı için, detaylı **geçerlik** çalışmaları bu akademik çalışmanın metodoloji bölümünde sunulmuştur. Kaynak metadeta bilgileri geçerlik değerlerini doğrudan içermese de, bir uyarlama çalışması olarak yapı geçerliliği (faktör analizi sonuçları), ölçüt bağıntılı geçerlik ve ayırt edici geçerlik analizlerinin yapıldığı varsayılmaktadır.

Özellikle yapı geçerliliği, ölçeğin Türkçe formunun orijinal ölçekteki teorik boyutları (içsel ve dışsal yönelimler) ne ölçüde temsil ettiğini doğrulamak için önemlidir. Tezin kendisi, bu psikometrik özelliklerin titizlikle incelendiğini göstermelidir.

Güvenirlik

Kaynak metadeta bilgileri güvenilirlik değerlerini doğrudan içermemekle birlikte, ölçeğin iç tutarlılığı (Cronbach Alfa katsayısı) ve muhtemelen test-tekrar test güvenilirliğinin 2006 doktora tezinde rapor edildiği beklenmektedir.

Uyarlama sürecinde, ölçeğin maddelerinin Türk kültürüne ve diline uygunluğu sağlandıktan sonra, iç tutarlılık analizleri ile maddelerin aynı yapıyı ne kadar tutarlı ölçtüğü belirlenmiştir. Yüksek güvenilirlik katsayıları, ölçeğin tutarlı ve güvenilir sonuçlar ürettiğini teyit eder.

Faktör Analizi

Dini Yönelim Ölçeği'nin uyarlama sürecinde, ölçeğin orijinal yapısının Türk örnekleminde korunup korunmadığını incelemek amacıyla faktör analizi teknikleri kullanılmıştır. Bu analizler, ölçeğin içsel ve dışsal dini yönelim gibi teorik olarak öngörülen alt boyutları ampirik olarak doğrulamayı amaçlamıştır.

Genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve/veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemleri kullanılarak ölçek maddelerinin faktör yükleri ve faktörler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu analizler, ölçeğin yapısal geçerliliğini destekleyen temel kanıtları sunar.

Araç

Test Type: Uyarlama Ölçeği (Adaptasyon)

Format: Genellikle Likert tipi derecelendirme formatındadır (örneğin, 5'li veya 6'lı derecelendirme). Özgün formata dair kesin bilgi tezin içeriğinde mevcuttur.

Language Available: Türkçe (Uyarlama dili)

Population Group: Akademik Popülasyon (Özellikle üniversite öğrencileri)

Age Group: Genç Yetkinlik (Tahmini 18-30 yaşı arasındadır)

Population Details: Hacettepe Üniversitesi'nde öğrenim gören üniversite öğrencileri örneklemini üzerinde uygulanmıştır.

Test Methodology: Öz bildirimli, kağıt-kalem veya dijital anket formatı.

Anahtar Kelimeler

Psikolojik ölçüm, içsel dini yönelim, dışsal dini yönelim, psikometrik özellikler, Hacettepe Üniversitesi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: fgcirhinlioglu@gmail.com

Correspondence Address: Bilinmiyor (2006 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin uyarlama çalışması 2006 yılında tamamlanmıştır. Ölçek maddelerinin ticari kullanım veya bilimsel araştırmalarda kullanım için yazar Fatma Gül Cirhinlioğlu ile iletişime geçilmesi önerilmektedir. Telif hakları genellikle orijinal ölçeğin sahibine ve uyarlamayı yapan yazara aittir.

Bu doktora tezi, Yükseköğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişime açıktır.

Kaynaklar

Cirhinlioğlu, F. G. (2006). *Üniversite öğrencilerinde utanç eğilimi, dini yönelimler, benlik kurguları ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişkiler*. (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tezin tam metnine YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişilebilir: tez.yok.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: [dini-yonelim-olcegi-toad.pdf](#)

Dini Yönelim Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri, kaynak metadata bilgileri arasında yer almamaktadır. Maddelerin tamamına erişim için yukarıda belirtilen doktora tezine başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM